

CÁC LỖ BIÊN DỊCH THƯỜNG GẶP TRONG BÁO CÁO THỰC TẬP TỐT NGHIỆP CỦA SINH VIÊN CHUYÊN NGÀNH NGÔN NGỮ ANH

NGUYỄN THỊ MINH HẠNH* - CAO THỊ HẢI HẰNG** - ĐẶNG THỊ MINH TÂM***

Tóm tắt: Dịch thuật Anh - Việt, Việt - Anh luôn là thách thức lớn đối với nhiều sinh viên chuyên ngành tiếng Anh. Trong thực tế, rất nhiều sinh viên gặp các vấn đề trong biên dịch Anh - Việt, Việt - Anh. Mục đích của nghiên cứu này là tổng hợp và phân loại các lỗi sai thường gặp trong bài dịch báo cáo thực tập của 69 sinh viên năm thứ tư chuyên ngành Ngôn ngữ Anh tại Khoa Ngôn ngữ Anh, Trường Ngoại ngữ - Du lịch thuộc Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội. Bốn nhóm lỗi biên dịch thường gặp bao gồm lỗi ngữ pháp, lỗi ngữ nghĩa, lỗi lĩnh hội và lỗi truyền tải. Từ đó, nhóm tác giả đề xuất các giải pháp sư phạm nhằm khắc phục và cải thiện lỗi dịch thuật trong quá trình dạy và học biên dịch Anh - Việt, Việt - Anh.

Từ khóa: Báo cáo thực tập, biên dịch, chuyên ngành tiếng Anh, lỗi dịch thuật.

Abstract: The translation of Vietnamese materials into English and vice versa has proven to be challenging for many Vietnamese English-major students. As a result, their translation texts contain a lot of translation errors. The goal of this study is to identify and categorize the most common translation errors made by fourth-year English-major students in their practicum reports. The most frequent types of translation errors include grammatical, semantic, perceiving, and transmitting problems, according to a study of 69 practicum reports by English-major students at

the Faculty of English Language, School of Languages and Tourism, Hanoi University of Industry. In order to improve translation learning and teaching, certain pedagogical implications have been examined and suggested for teachers and students to use in their classes.

Keywords: Practicum reports, translation, English-major, translation errors.

1. Dẫn nhập

Theo Harding, “Dịch thuật là một ngành nghề không thể thiếu trong thế giới ngày nay vì nó đóng vai trò quan trọng trong việc nối kết các quốc gia và văn hóa. Điều này đòi hỏi quá trình dịch thuật không chỉ đơn giản là việc chuyển đổi từ một ngôn ngữ này sang ngôn ngữ khác, mà còn đòi hỏi sự thấu hiểu và phân tích đa yếu tố liên quan đến văn hóa, lịch sử, tôn giáo và chính trị” [3]. Do đó, dịch thuật là môn học rất cần thiết đối với sinh viên chuyên ngành ngôn ngữ. Sinh viên ngành Ngôn ngữ Anh tại Trường Ngoại ngữ - Du lịch, Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội tham gia ba kỳ học biên dịch và phiên dịch bắt buộc ở

* ThS - Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội; Email: nguyenthiminhhanh@hau.edu.vn

** ThS - Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội

*** TS - Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội

những năm cuối. Để hoàn thành chương trình học, sinh viên phải hoàn thành một chương trình thực tập tại các doanh nghiệp, trong đó có sử dụng tiếng Anh tại nơi làm việc. Bên cạnh việc viết báo cáo về quá trình thực tập của mình tại các doanh nghiệp, sinh viên cũng được yêu cầu biên dịch một số các tin tức theo chủ đề trong báo cáo thực tập. Học phần đem đến cho sinh viên cơ hội được áp dụng kiến thức chuyên ngành tại doanh nghiệp, đồng thời kiểm chứng khả năng dịch thuật của sinh viên theo các chủ đề văn hóa xã hội và khoa học kỹ thuật. Kết quả báo cáo cho thấy ngoài tiến bộ về kỹ năng biên dịch, sinh viên vẫn gặp phải một số khó khăn trong việc truyền tải thông điệp từ tiếng Anh sang tiếng Việt và ngược lại. Vì vậy, nhóm tác giả đã tiến hành nghiên cứu để phân tích và tổng hợp các lỗi sai thường gặp trong bài dịch của sinh viên, từ đó đề xuất các hướng tiếp cận phù hợp hơn cho cả người dạy và người học.

Nghiên cứu này tập trung vào việc khảo sát, tìm và phân loại các lỗi dịch văn bản mà sinh viên năm thứ tư chuyên ngành Ngôn ngữ Anh thường mắc phải khi thực hiện các yêu cầu dịch thuật trong báo cáo thực tập doanh nghiệp; từ đó đưa ra một vài gợi ý để khắc phục các lỗi biên dịch văn bản. Để tìm hiểu vấn đề, hai câu hỏi nghiên cứu được đặt ra là: 1. Những lỗi dịch văn bản nào sinh viên chuyên ngành Ngôn ngữ Anh, Trường Ngoại ngữ - Du lịch, Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội thường hay mắc phải trong các báo cáo thực tập doanh nghiệp?; 2. Các giải pháp nào cần thực hiện để giúp sinh viên tránh mắc phải những lỗi sai đó?

Trong nghiên cứu này, đối tượng khảo sát là các bài tập dịch thuật Anh - Việt và

Việt - Anh trong báo cáo thực tập doanh nghiệp của 69 sinh viên năm thứ tư, chuyên ngành Ngôn ngữ Anh khóa 14 của Trường Ngoại ngữ - Du lịch, Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội. Thông qua phương pháp định tính, các lỗi dịch văn bản trong báo cáo thực tập doanh nghiệp của sinh viên được thu thập, phân tích và phân loại theo nhóm các lỗi dịch thuật thường gặp. Khảo sát được thực hiện năm 2022.

2. Kết quả nghiên cứu

Từ kết quả của việc phân tích các bài dịch văn bản trong báo cáo thực tập doanh nghiệp của 69 sinh viên chuyên ngành Ngôn ngữ Anh, bốn nhóm lỗi dịch thuật chính được phân loại bao gồm: lỗi ngữ pháp, lỗi ngữ nghĩa, lỗi lĩnh hội và lỗi truyền tải.

2.1. Lỗi ngữ pháp

Thứ nhất, lỗi cấu trúc:

Khi dịch các văn bản từ tiếng Việt sang tiếng Anh, sinh viên có xu hướng để ý nhiều đến việc chuyển dịch nghĩa của các từ và văn bản hơn là chú ý đến cấu trúc ngữ pháp, dẫn đến việc không đảm bảo được độ chính xác của các cấu trúc trong ngôn ngữ đích. Ví dụ:

(1) “*Trong lĩnh vực bảo vệ thực vật, ứng dụng thiết bị bay không người lái để phun thuốc bảo vệ thực vật đang trở nên ngày càng phổ biến nhờ những ưu điểm nổi bật về hiệu quả, độ chính xác, tiết kiệm chi phí công lao động...*”.

Bản dịch của sinh viên: “*By use of unmanned aerial vehicles to spray pesticides is becoming increasingly popular in the field of plant protection due to its remarkable advantages in efficiency, accuracy, and labor cost reductions.*”

Gợi ý cách dịch: “*The application of unmanned aerial vehicles to spray pesticides is becoming more and more popular in the field of plant protection, thanks to its outstanding advantages in efficiency, accuracy, and cost savings.*”

Trong ví dụ trên, rõ ràng việc sử dụng cụm từ “*By use...*” biến về đó trở thành trạng ngữ thay vì chủ ngữ của câu, do đó cấu trúc ngữ pháp của câu dịch bị sai vì chưa có chủ ngữ. Trong trường hợp này, từ “*by*” nên được lược bỏ để chuyển cụm từ “*the use/application of...*” lên làm chủ ngữ của câu.

Thứ hai, lỗi sai trật tự từ:

Lỗi về trật tự từ cũng xuất hiện khi sinh viên bỏ qua sự khác biệt về trật tự từ giữa tiếng Anh và tiếng Việt khi dịch các cụm từ dài và phức tạp. Ví dụ:

(2) “*Mới đây, nhóm nghiên cứu của PGS.TS Phạm Mạnh Thắng, Trường Đại học Công nghệ (Đại học Quốc gia Hà Nội) đã nghiên cứu, chế tạo thành công robot thu hoạch hoa quả trong nhà kính, góp phần tạo ra sản phẩm nông nghiệp chất lượng cao.*”

Bản dịch của sinh viên: “*Recently, the research team of Assoc. Prof. Dr. Pham Manh Thang, University of Engineering and Technology (Vietnam National University, Hanoi) has researched and successfully built a robot to harvest fruit in a greenhouse, contributing to the creation of products high quality agriculture.*”

Gợi ý cách dịch: “*Recently, the research team of Associate Professor Pham Manh Thang, from the University of Technology (Vietnam National University, Hanoi), has successfully researched and produced a robot for harvesting fruits in greenhouses,*

contributing to the creation of high-quality agricultural products.”

Ở ví dụ trên, cụm danh từ “*sản phẩm nông nghiệp chất lượng cao*” đã được sinh viên dịch thành “*products high quality agriculture*”. Trong khi đó, danh từ trọng tâm “*sản phẩm*” (*products*) luôn phải đặt ở sau cùng theo thứ tự trong tiếng Anh thay vì đứng ở đầu cụm từ như trong tiếng Việt.

Thứ ba, sử dụng sai thức của động từ:

Lỗi cấu trúc còn được thể hiện ở một số điểm như sử dụng sai dạng thức của động từ (chủ động và bị động) và thừa động từ. Ví dụ:

(3) “*Spot Boston Dynamic là sản phẩm robot được sản xuất với mục đích hỗ trợ công việc cho con người, ứng dụng trong các hoạt động sản xuất, tuần tra, cứu hộ cứu nạn, đặc biệt là trong các môi trường độc hại con người không thể có mặt: đám khói bụi, phóng xạ,...*”

Bản dịch của sinh viên: “*Spot Boston Dynamic is a robot product manufactured for supporting human work, applying in production, patrol, and rescue activities. Especially, they can work in hazardous environments where humans are not may be present like smog, radiation, and so on.*”

Gợi ý cách dịch: “*Spot Boston Dynamic is a robot product manufactured to support human work, applied in production, patrol, and rescue activities. Particularly, they can work in hazardous environments where humans may not be present, such as smog, radiation, and so on.*”

Bản dịch trên của sinh viên có hai lỗi. Lỗi thứ nhất là lỗi sai dạng thức bị động của động từ “*apply*”. Trong văn bản gốc, tác giả hàm ý Spot Boston Dynamic là sản phẩm được ứng dụng trong các hoạt động.

Vì vậy, khi dịch sinh viên cần chuyển sang dạng thức bị động “*applied*” trong câu. Lỗi thứ hai là lỗi thừa động từ trong câu khi sinh viên dùng cùng lúc cả hai động từ “*are*” và “*may be*”.

2.2. Lỗi ngữ nghĩa

Chọn nghĩa từ không phù hợp văn cảnh. Ví dụ:

(4) “*The cost of attending college continues to rise, but countless scholarships exist to help pay students pay for their education. While many scholarships reward academic and athletic performance, those are far from the only avenues where students can earn money.*”

Bản dịch của sinh viên: “*Chi phí học đại học tiếp tục tăng, nhưng có vô số học bổng tồn tại giúp sinh viên chi trả cho việc học của họ. Trong khi nhiều học bổng thưởng cho thành tích học tập và thể thao, đó không phải là những con đường duy nhất mà sinh viên có thể kiếm tiền*”.

Gợi ý cách dịch: “*Mặc dù chi phí học đại học tiếp tục tăng, nhưng có vô số học bổng giúp sinh viên trang trải chi phí học tập. Nhiều học bổng dành tặng/thưởng cho sinh viên có thành tích học tập và thể thao, tuy nhiên đó không phải là con đường duy nhất để sinh viên có thể trang trải cho việc học đại học*”.

Ví dụ trên chỉ ra vấn đề mà người học gặp phải khi dịch văn bản là chỉ tập trung vào bề mặt, dịch từng từ hay cụm từ giống hệt như trong văn bản gốc, mà quên đi sự tự nhiên và lô-gic cần có trong ngôn ngữ đích. Từ “*exist*” trong ví dụ trên là không cần thiết dịch thành “*tồn tại*” sang văn bản tiếng Việt vì sẽ không đảm bảo tính tự nhiên, do đó có thể lược bỏ. Trong khi từ “*reward*” cần phải được hiểu trong văn cảnh này là

“*thưởng*” cho ai có thành tích học tập và thể thao? Do đó khi dịch sang văn bản tiếng Việt nên bổ sung thêm đối tượng người nhận và chuyển thành cụm từ “*dành tặng/thưởng* cho sinh viên có thành tích học tập và thể thao”.

Khi diễn đạt ý kiến của bản thân, sinh viên vẫn mắc lỗi lựa chọn từ ngữ chưa hoàn toàn sát nghĩa. Ví dụ:

(5) “*In my perspective, I think that my internship course should be finished in a longer period of time.*”

Gợi ý cách dịch: “*From my perspective, I think that my internship course should be completed over a longer period of time.*”

Cả hai động từ “*finished*” và “*completed*” đều có nghĩa là hoàn thành, tuy nhiên chúng được sử dụng trong các tình huống khác nhau. “*Finished*” thường được sử dụng để chỉ việc đạt được mục tiêu, kết thúc một công việc nào đó, trong khi “*completed*” được sử dụng để chỉ việc hoàn thành toàn bộ công việc đã được giao.

Trong trường hợp này, nếu muốn diễn đạt rằng khóa thực tập cần phải được hoàn thành trong một khoảng thời gian dài hơn thì nên sử dụng “*completed*” thay vì “*finished*”. Vì vậy, “*should be completed*” là cách diễn đạt chính xác hơn, phản ánh đầy đủ hơn nội dung và ý nghĩa của câu trong trường hợp này.

Tương tự, một ví dụ khác cho thấy sinh viên mắc lỗi ngữ nghĩa khi dịch từ “*to pack*” là “*nhét*” mà không có bất cứ sự biến đổi phù hợp nào với văn cảnh và cách hiểu của người Việt:

(6) “*So, given that travelling in summer is increasingly stressful, unpleasant and sometimes downright dangerous, why do we continue to pack ourselves onto*

overbooked budget flights between June and September?”.

Bản dịch của sinh viên: “*Vì vậy, đi du lịch vào mùa hè ngày càng trở nên căng thẳng, bức bối và đôi khi hết sức nguy hiểm, tại sao chúng ta lại tiếp tục nhét lên những chuyến bay giá rẻ đã đặt trước trong khoảng thời gian từ tháng 6 đến tháng 9?”.*

Gợi ý cách dịch: “*Vì vậy, khi tình trạng đi du lịch vào mùa hè dần trở nên căng thẳng, bức bối và đôi khi nguy hiểm với nhiều người thì tại sao chúng ta cứ phải chen chân lên những chuyến bay quá tải đã được đặt trước suốt từ tháng 6 đến tháng 9?”.*

Nghĩa trong từ điển của từ “*pack*” được dịch là “*nhét, đóng gói cái gì đó*” nhưng trong trường hợp này, đối tượng được nhắc đến không phải là đồ vật mà là khách du lịch. Do đó, sinh viên cần sử dụng từ thay thế mang tính hình ảnh và phù hợp hơn khi dịch về người - đó là “*chen chân*”.

Bản dịch dưới đây của sinh viên gây hiểu lầm cho người đọc khi dịch câu: “*Put wildlife over waste*” thành “*Đặt động vật hoang dã thay thế rác thải*” trong ví dụ dưới đây:

(7) “*Put wildlife over waste: Today, 1 in 3 Americans lives in a state with a robust ban on at least one type of single-use plastic. Now, we’re calling on corporations to do their part, including working to convince Whole Foods to eliminate single-use plastic packaging.*”

Bản dịch của sinh viên: “*Đặt động vật hoang dã thay thế rác thải: Ngày nay, cứ 3 người Mỹ thì có 1 người sống ở bang có lệnh cấm mạnh mẽ đối với ít nhất một loại nhựa sử dụng một lần. Giờ đây, chúng tôi đang kêu gọi các tập đoàn thực hiện phần việc của mình, bao gồm thuyết phục Whole*

Foods loại bỏ bao bì nhựa dùng một lần”.

Gợi ý cách dịch: “*Đặt sự sống của động vật hoang dã lên trên môi trường rác thải: Ngày nay, cứ 3 người Mỹ thì có 1 người sống ở bang có lệnh cấm nghiêm ngặt đối với ít nhất một loại nhựa sử dụng một lần. Giờ đây, chúng tôi đang kêu gọi các tập đoàn thực hiện trách nhiệm của mình, bao gồm thuyết phục Whole Foods loại bỏ bao bì nhựa dùng một lần*”.

Bản dịch trên của sinh viên có thể gây hiểu lầm về ý nghĩa của câu gốc, vì câu gốc không đề cập đến việc thay thế rác thải bằng động vật hoang dã.

Ngoài ra, sinh viên cũng thường mắc lỗi chọn từ đồng nghĩa không phù hợp. Ví dụ:

(8) “*There are 13 lines operated by two companies - Tokyo Metro and Toei Subway that cover most of central Tokyo as well as some areas outside the city center. You can purchase single tickets or passes for multiple days at any station ticket machine or kiosk.*”

Bản dịch của sinh viên: “*Có 13 tuyến đường do hai công ty điều hành - Tokyo Metro và Toei Subway bao phủ hầu hết trung tâm Tokyo cũng như một số khu vực bên ngoài trung tâm thành phố. Bạn có thể mua vé đơn hoặc vé nhiều ngày tại bất kỳ máy bán vé hoặc ki-ốt nào của nhà ga*”.

Gợi ý cách dịch: “*Có 13 tuyến đường tàu điện ngầm do hai công ty điều hành là Tokyo Metro và Toei Subway. Các tuyến tàu điện ngầm này đi đến hầu hết các điểm ở trung tâm Tokyo cũng như một số khu vực bên ngoài trung tâm thành phố. Bạn có thể mua vé đi một ngày hoặc vé đi nhiều ngày tại bất kỳ máy bán vé tự động nào hoặc các quầy bán vé của nhà ga*”.

Rõ ràng trong ví dụ trên bộc lộ một thói

quen của sinh viên khi dịch thuật là khi gặp từ mới, thường tra từ điển và có lẽ vội vàng quyết định ngay nghĩa đầu tiên của từ “single” là “đơn/chỉ có một” mà không xét đến thực tế rằng từ “single” là một từ đa nghĩa và ý nghĩa khác có thể phù hợp hơn trong văn cảnh này. Sinh viên không chú ý đến nghĩa của cụm từ “*passes for multiple days*” ở vế sau để tìm nghĩa của cụm từ “*single tickets*” cho phù hợp với tình huống đang mô tả các loại vé tàu điện ngầm. Vì thế mà sinh viên đã lựa chọn diễn đạt từ “single” là “đơn” trong khi đúng ra cần phải hiểu rõ đây là “a single day” tức là “một ngày”.

2.3. Lỗi lĩnh hội

Trong dịch thuật, đảm bảo tính chính xác của văn bản dịch là điều rất quan trọng nhưng điều đó không có nghĩa sinh viên phải dịch từng từ một theo nghĩa đen, mà cần phải đặt vào văn cảnh để hiểu nghĩa của cả cụm từ/câu trong văn cảnh, từ đó mới có thể hiểu và dịch chính xác. Ví dụ:

(9) “Điều khiến Bãi Cạn đặc biệt là vào những ngày thủy triều rút mạnh (15 tới 17 âm lịch hàng tháng) hoặc khi tới mùa biển cạn, từng mảng san hô sẽ nổi lên mặt nước rất đẹp mắt”.

Bản dịch của sinh viên: “*Each piece of coral that rises to the surface on days with significant retreating tides (15 to 17 on the monthly calendar) or when the sea is dry transforms Bai Can into a breathtaking sight.*”

Gợi ý cách dịch: “*Bai Can is transformed into a stunning sight by each piece of coral that rises to the surface on days with significant retreating tides (the 15 to 17 on the monthly calendar) or during the dry season.*”

Trong ví dụ trên, cụm từ “khi tới mùa

biển cạn” ở trong văn cảnh này không nên chỉ hiểu nghĩa đen của từ cạn chỉ là “dry” một cách đơn lẻ mà cần phải đặt vào trong văn cảnh ở đây đang nói đến thời tiết/đến một mùa trong năm; do đó nên dịch cụm từ đó là “during the dry season” thay vì cụm từ “when the sea is dry”.

2.4. Lỗi truyền tải

Trong quá trình dịch, đôi khi sinh viên lược bỏ, không dịch một phần của văn bản nguồn. Ví dụ:

(10) “*Artificial intelligence (AI) is unlocking use cases that are transforming industries across a wide swath of the world’s economy. From infrastructure that “self-heals” to radically reimagined (and touchless) customer service and experience; from large scale hyper-personalization to automatically created marketing messages and images leveraging Generative AI tools like ChatGPT—it is all a reality today. These AI solutions can powerfully augment and sometimes radically outperform most traditional business roles.*”

Bản dịch của sinh viên: “Trí tuệ nhân tạo (AI) thúc đẩy mạnh mẽ chuyển đổi các ngành công nghiệp của nền kinh tế thế giới. Từ cơ sở hạ tầng “tự phục hồi” đến trải nghiệm và dịch vụ khách hàng được mô phỏng lại hoàn toàn (và không tiếp xúc) đều được hiện thực hóa; bao gồm siêu cá nhân hóa quy mô lớn đến các tin nhắn tự động và hình ảnh tiếp thị được tạo tự động bằng cách tận dụng các công cụ AI Sáng tạo như ChatGPT. Các giải pháp AI là giải pháp bổ sung vượt trội, đôi khi còn hiệu quả hơn hầu hết các chiến lược kinh doanh truyền thống”.

Gợi ý cách dịch: “Trí tuệ nhân tạo (AI) đang thúc đẩy mạnh mẽ sự chuyển đổi của

các ngành công nghiệp của nền kinh tế thế giới trên một phạm vi rộng lớn. Từ cơ sở hạ tầng “tự phục hồi” đến các trải nghiệm và dịch vụ khách hàng được mô phỏng lại hoàn toàn (và không tiếp xúc); từ việc siêu cá nhân hóa trên quy mô lớn đến các thông điệp và hình ảnh tiếp thị được tạo ra tự động bằng cách tận dụng các công cụ sáng tạo ứng dụng AI như ChatGPT - Ngày nay, tất cả đều đã trở thành hiện thực. Các giải pháp AI này là giải pháp vượt trội, đôi khi còn hiệu quả hơn hầu hết các chiến lược kinh doanh truyền thống”.

Trong ví dụ trên, sinh viên đã bỏ qua, không dịch cụm từ “it is all a reality today”; vì thế không thể diễn tả hết được hàm ý mà tác giả muốn nhấn mạnh đến trong văn bản gốc.

Bên cạnh đó, lỗi diễn đạt thiếu tự nhiên trong ngôn ngữ đích cũng là một vấn đề thường gặp trong các bài biên dịch. Do sự khác biệt giữa cấu trúc tiếng Anh và tiếng Việt nên nếu sinh viên bám sát vào cấu trúc tiếng Anh để chuyển ngôn sang tiếng Việt sẽ tạo ra nhiều câu dịch ngây ngô, thiếu tự nhiên, gây khó hiểu cho người đọc. Ví dụ:

(11) “Blackgang Chine on the Isle of Wight is the oldest in the country and has different themed zones, such as pirates, fairies and dinosaurs - so there's something for every child.”

Bản dịch của sinh viên: “Blackgang Chine trên Isle of Wight là lâu đời nhất ở nước Anh và có các khu vực theo chủ đề khác nhau, chẳng hạn như cướp biển, nàng tiên và khủng long - vì vậy luôn có thứ gì đó cho mọi bạn trẻ.”

Gợi ý cách dịch: “Blackgang Chine trên đảo Wight là công viên giải trí lâu đời nhất ở nước Anh với nhiều khu vực trò chơi đa dạng chủ đề, phù hợp với sở thích của mọi trẻ em

như hải tặc, tiên cảnh và khủng long”.

Ở ví dụ trên, câu tiếng Anh “Blackgang Chine on the Isle of Wight is the oldest in the country” không xuất hiện đầy đủ cụm *the oldest theme park* nhưng người dịch cần hiểu đây là công viên giải trí lâu đời nhất dựa trên ngữ cảnh của bài dịch và khi dịch sang tiếng Việt buộc phải có từ *công viên giải trí*. Đồng thời sinh viên cũng cần phải đảo thứ tự các ý trong văn bản nguồn để phù hợp với cấu trúc quen thuộc của ngôn ngữ Việt.

3. Kết luận và đề xuất

Kết quả của nghiên cứu này đã chỉ ra rằng sinh viên chuyên ngành Ngôn ngữ Anh, Trường Ngoại ngữ - Du lịch, Trường Đại học Công Nghiệp Hà Nội thường mắc phải bốn nhóm lỗi chính trong các bài dịch Anh - Việt và Việt - Anh khi thực hiện các yêu cầu dịch thuật trong báo cáo thực tập doanh nghiệp. Thông qua việc khảo sát thực tế, kết hợp với việc tổng hợp và phân tích các lỗi dịch thường gặp này của sinh viên, bài viết xin đề xuất một số giải pháp cụ thể nhằm khắc phục các lỗi biên dịch văn bản nêu trên:

Thứ nhất, tập trung thêm thời gian trên lớp giải thích những phần dịch sinh viên thấy khó khăn, phân tích, giảng giải những lỗi dịch văn bản sinh viên hay mắc phải để phòng tránh. Ví dụ, sinh viên đôi khi không chú ý đến sự đa nghĩa của từ, chưa đặt từ trong ngữ cảnh để thấy sự thay đổi nghĩa của từ; hay việc sử dụng sai cấu trúc của các cụm danh từ, cụm động từ khi dịch giữa tiếng Anh và tiếng Việt; hoặc việc sử dụng chưa đúng các thì của động từ, chưa phân biệt được sự khác biệt giữa câu trúc bị động trong tiếng Anh sang dạng thức chủ động trong tiếng Việt để diễn tả tự nhiên theo văn phong của người bản xứ,... Do đó, các kiến

thức ngữ pháp và ngữ nghĩa học cũng cần được củng cố và bồi dưỡng trong suốt quá trình học biên dịch.

Thứ hai, tích cực tổ chức và khuyến khích việc thảo luận nhóm trong các tiết học dịch. Thảo luận nhóm giúp sinh viên đỡ căng thẳng hơn, khuyến khích sinh viên có cơ hội được đóng góp ý kiến cá nhân nhiều hơn; thông qua đó có thể học các bạn trong nhóm từ vựng, cấu trúc, cách tiếp cận, xử lý văn bản dịch,...

Thứ ba, tăng cường việc kiểm tra chéo các bản dịch giữa người học với nhau. Kiểm tra lại bài dịch là một bước vô cùng quan trọng trong dịch thuật. Tuy nhiên, giáo viên khó có thể nhận xét được tất cả các bài dịch của toàn bộ sinh viên trong phạm vi một buổi học. Vì thế khuyến khích sinh viên đọc và nhận xét chéo các bài dịch của nhau để sinh viên được trải nghiệm thực tế và rèn luyện các kỹ năng phát hiện lỗi trong các bài dịch, từ đó phân tích, tìm cách chỉnh sửa và hoàn thiện bài dịch cho phù hợp nhất. Ngoài việc giúp sinh viên có thể học và rút kinh nghiệm từ các lỗi sai của bạn khi dịch văn bản thì việc này còn giúp sinh viên tăng thêm sự tự tin và tăng khả năng tư duy, phản biện hơn.

Thứ tư, giới thiệu các sách, giáo trình và đặc biệt là các nguồn học liệu mở miễn phí, mang tính giáo dục cao, từ đó khuyến khích sinh viên tận dụng và tích cực đọc nhiều văn bản từ các nguồn thông tin dồi dào, sẵn có trong tiếng Anh và tiếng Việt để xây dựng và nâng cao các kiến thức nền, nhằm

tích lũy và trau dồi vốn thêm kiến thức và ngôn ngữ của cả hai nền văn hóa.

Thứ năm, hướng dẫn sinh viên sử dụng các kỹ năng tìm kiếm thông tin hiệu quả, giới thiệu thêm cho sinh viên một số công cụ trợ giúp dịch thuật phù hợp, nhằm tăng cường hiệu quả của việc sử dụng các phần mềm trong dạy và học dịch, đồng thời bắt kịp với xu thế của việc áp dụng công nghệ thông tin trong giáo dục hiện đại hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Hải Hà, Chu Thị Huyền Mi, Trần Thị Bích Ngọc, “Các lỗi thường gặp trong bài dịch của sinh viên: Nghiên cứu trường hợp tại Khoa Sư Phạm tiếng Anh, Đại học Ngoại Ngữ, Đại học Quốc Gia Hà Nội”, *Ngôn ngữ & Đời sống*, số 7 (237)-2015, tr.52-58.
- [2] Brians, P., *Common errors in English usage*, Beedle & Associates, Inc., Franklin, 2003.
- [3] Harding, S. A., *The Routledge Handbook of Translation and Culture*, Routledge, London, 2018.
- [4] Hatim, B., & Munday, J., *Translation: An advanced resource book*, Psychology Press, London, 2004.
- [5] Millan-Varela, C., & Bartrina, F. (Eds.), *The Routledge handbook of translation studies*, Routledge, London, 2013.
- [6] Wang, K., & Han, C., “Accomplishment in multitude of counsellors: Peer feedback in translation training”, *The International Journal for Translation & Interpreting Research*, Vol.5, No.2, pp.62-75, 2013.
- [7] Lee, E. T., “Collaborative learning in translating a travel guide: A case study”, *Translation Journal*, Vol.16, No.3, 2012. <https://translationjournal.net/journal/61travel.htm>.